

O expoziție insolită: măștile lui Amleto și Donato Sartori

Commedia dell'arte a învins timpul nu prin texte sau prin puținele documente despre realizările sale de vîrf, ci prin miraculoasa putere de sinteză și de portretizare a măștilor, care au devenit caractere conturate, pe plan atât artistic cît și social. În cadrul exprimării teatrale, ele depășesc aspectul pur figurativ, cucerindu-și identitățile născute, conturînd, cu forța lor de tipizare, structuri caracterologice.

Cum să nu fii emoționat, ca actor, cînd realizezi că aceste măști, simple bucați de materie, ajută, înlesnesc complexul proces de compoziție a personajului? Căci ele simplifică, dar nu blochează: caracterizează, dar nu pietrifică.

Cum să nu fii emoționat în fața unor măști care au devenit comentariu viu și revelator al unor frămîntate epoci istorice, al unor așezări sociale, instruînd și delectînd masele? Ce forță imensă ținutele ele, oare, încît au cucerit mulțimile și au supus timpul, înscriînd o biruință a spiritului popular?

Paradoxală funcție a măștii, care, prin imobilitatea ei, nu te anulează, ca actor, ci, dimpotrivă, te constrînge la o expresivitate sporită, compensatorie... Și, astfel, am ajuns la o particularitate a măștilor datorate lui Amleto și Donato Sartori: expresivitatea. Sînt vii și dinamice, în imobilismul lor, tipizante, fără truda animației.

Urmași ai vîguroasei tradiții a artizanilor anonimi care au creat măștile italiene, Amleto și Donato Sartori au reînviat o artă ce pîrea dispărută.

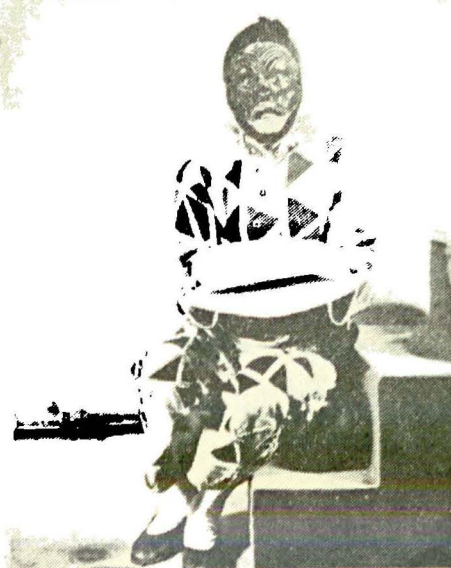
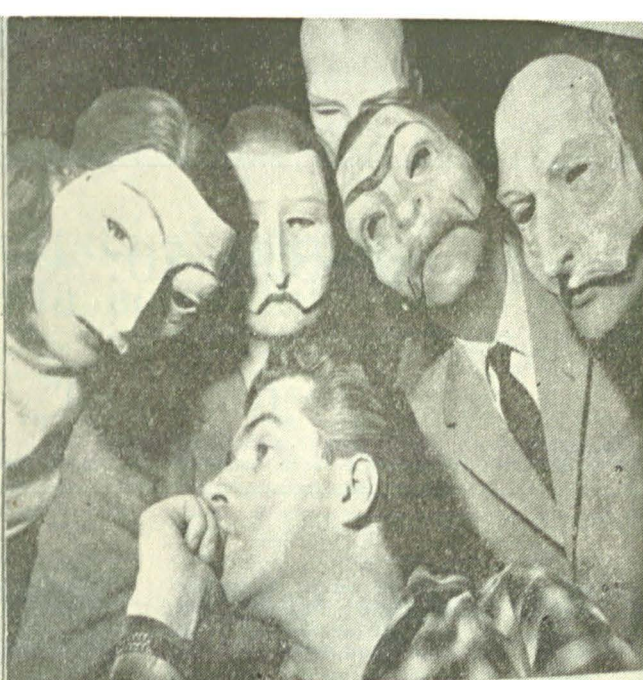
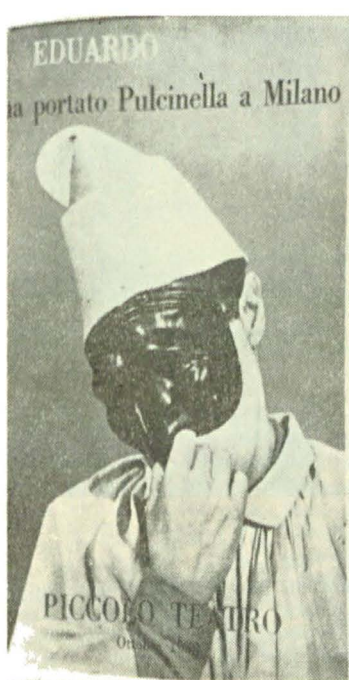
După o viață grea și agitată, de privațiuni, suferințe și sancțiuni datorate vederilor lui antifasciste, Amleto Sartori este chemat, în 1948, de către Gianfranco de Bosio, la Universitatea din Padova, pentru a studia modelarea măștilor teatrale. Din acel moment, începe o secundă activitate, care l-a apropiat de teatrul lui Goldoni, Lorca, Ruzante, Gozzi, Brecht și de creatori ca Jean-Louis Barrault, Jaques Lecoq, Strehler, De Filippo. A creat măști pentru teatre din Paris, Milano, Copenhaga, New York, Hanovra, Strasbourg etc.... O carieră strălucită, întreruptă prea timpuriu, la numai 47 de ani.

Pasiunea lui Amleto a fost preluată de fiul său, Donato, care a avut tăria de a renunța la arhitectură, pentru a continua opera tatălui său. Întîlnirile lui cu Jean Louis Barrault, Jean Vilar, Leon Chancerel și, mai ales, cu mimul Jaques Lecoq au fost hotărîtoare. Donato Sartori a fost invitat să lucreze la Piccolo Teatro din Milano, cu Strehler, să realizeze spectacolul Bisbetica Donata la Washington și să colaboreze la înscenarea Zăpăcitului de Molière la Comedia Franceză. Această coincidență a destinelor noastre artistice mă face să adaug admirației mele și o puternică simpatie.

Academia din Napoli i-a decernat, în 1975, Medalia de aur. Opere ale sale sînt expuse în colecțiile unor muzee de prestigiu, ca Muzeul de artă modernă din Veneția, Villa Brindisi din Spina, Muzeul de meserii contemporane din New York și Muzeul de artă modernă din Kyoto, Japonia. Cu timpul, creația sa a ajuns să alcătuiască un întreg, a devenit o calitate artistică grăitoare; mișcarea teatrală internațională a asimilat-o ca pe un produs devenit necesar evoluției ei. Așa se face că Donato Sartori este, azi, inițiatorul și animatorul, în diferite țări ale lumii, a numeroase cercuri de studii consacrate măștii și comportamentului fizic în raport cu masca; că expoziția sa „Măști și structuri plastice”, organizată la Bergamo, în cadrul Atelierului internațional al teatrului, circulă, din august 1976, în diferite centre de cultură; că în vara anului trecut a efectuat un turneu de expoziții și seminarii în Venezuela, în cadrul Festivalului Mondial al Teatrului Națiunilor, poposind și în Cuba, Mexic și Guatemala; o expoziție, însoțită de material audio-vizual, parcurge în prezent Japonia, sub auspiciile Asociației internaționale de teatru din Tokio, în colaborare cu Universitatea de Belle Arte din Musashino.

În periplul său prin lume, arta lui Donato Sartori a poposit și la noi. Să ne bucurăm de ea!

Ion Lucian

Sus, Eduardo de Filippo, purtind masca lui Pulcinella ; Giorgio Strehler, in timpul unei repetiții. In mijloc, stânga, scenă din „Familia anticarului” de Goldoni, Teatrul Fenice din Venetia ; de trei ori Marcello Moretti, in „Slugă la doi stăpini” de Goldoni, Piccolo Teatro din Milano.